

Inskrift:

× ubi × li - × hakua × merki : pisa : iftir : aibiarn · broður : sin : kup : hilbi ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Ubbi let haggva mærkí þessa æftir Æibiorn, broður sinn. Guð hialpi!

»Ubbe lät hugga dessa märken efter Ebjörn, sin broder. Gud hjälpe!«

Till läsningen: 13 **e** har en tydlig fördjupning mitt på staven. Ostungna äro däremot 5, 18, 21, 40, 46 **i**, 9 och 42 **k**. Bistavarna i 6 [**t**] äro helt borta. Bistavarna i 45 **h** äro svaga. Runan är dock snarare **h** än **a**. — Dybeck: **mirki**, **piṣa**, **iaḷbi** l. **ḷilbi**. — Boije: **merki**, **iilbi**. — Brate: **merki**, **ailbi**.

1—3 **ubi** återger ett mansnamn *Ubbi*, väl känt från medeltida urkunder (Lundgren-Brate). Det synes ha haft en speciellt östnordisk spridning. De bärare av detsamma som omtalas i isländska och norska källor, ha — om man bortser från sagofigurerna Ubbe den friske bland Bråvallakämparna och Ubbe jarl i Erex saga — varit svenskar och danskar. Möjligen är *Ubbi* en hypokoristisk bildning till *Ulfr*, måhända med anslutning till adjektivet no. *ubben* 'barsk, bister', isl. *úfr* 'fientlig'; jfr O. von Friesen, *De germanska mediageminatorna* (1897), s. 20. — *Æibiorn* synes ha varit ett relativt sällsynt namn; följande belägg äro kända: från Uppland L 637 Åker och 664 Litslena, från Gästrikland L 1050 Valbo, från Närke L 1034 Asker och från Gotland L 1571 Stenkumla. Säkerligen är det identiskt med fsv. *Enbiorn*, av vilket mansnamn Lundgren har flera belägg från mellansvenska landskap; något fsv. **Ebiorn* är däremot icke belagt. Anmärkningsvärt är blott, att första ledens *n* icke i något fall finnes tecknat framför *b* i de runsvenska beläggen. *Enbiorn* synes ha varit ett speciellt svenskt namn. I norsk-isländska källor finnes (enligt Lind) ett enda belägg, karakteristiskt nog från Jämtland. Av *Enbiorn* kan fsv. *Ebbe*, åtminstone delvis, vara ett kortnamn.

256. Älby, Ösmo sn, Sotholms hd.

Pl. 126. Pl. 1: B 671.

Litteratur: B 671, L 829. Ransakningarna 1667—84; G. Upmark, Sotholms härad 2, s. 14; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius (i Peringskiölds Monumenta Sudermanniae och B 671); Brate (ATA).

I de tre förteckningar över fornlämningar i Ösmo, som finnas bland *Ransakningarna*, lämnas följande uppgifter om Älby: »Vthi Ällby gærde en runsteen . . . Ved Ällby finnes nogra iordhögar mz steenar omlagda»; »Ved Ällby 2 runsteenar mz bookstäffver, item nogra andra oskreffne»; »Ved Ällby 3 st. runstenar mz bokstäffver, elliest finnes det nogra flera vthan skriff, samt iordhögar». I *Bautil* finnas också upptagna tre runstenar vid Älby (Sö 256—258). Numera äro endast två i behåll, Sö 256 och Sö 258; Sö 257 är försvunnen.

De båda runstenarna vid Älby stå resta tämligen nära varandra, i en gärdesbacke NV om övre gården i byn. Backen och hagen därinvid äro fulla av gravhögar, rösen, stensättningar och bautastenar (se G. Upmark, *Sotholms härad* 2, s. 11, och A. Quist, *Ösmo* [handskrift i ATA], s. 26 f.). Runstenarna stå sålunda på byns gamla gravfält.

Sö 256 står längst norrut på udden av gärdesbacken, där denna skjuter ut mellan ett par åkerfält.

Ljus, kornig gråsten. Höjd 1,80 m., bredd (vid foten) 0,80 m., (över korsmitten) 0,97 m. Ristningen är djup, väl bevarad.

Inskrift:

+ **suarthaufpi** + **ak** + **uifari** + **auk** + **uibiaurn** + **auk** + **onutr** + **raistu** + **stain** + **pina** + **faruki** + **fapr** + **sina**
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

Svarthaufði ok Viðfari ok Vibíorn ok Anundr ræistu stein þenna faruki, faður sinn.

»Svarthövde och Vidfare och Vibjörn och Anund reste denna sten (efter) **faruki**, sin fader.»

Till läsningen: Icke stungna äro 15, 24, 51, 65 i. Hst av 17 a står i en remna; bst är tydlig. 46 t har bst endast t. h.; den vänstra har sannolikt aldrig varit ristad. 57 u är ej fullt så djupt ristad som övriga runor, men är dock säker. — B 671: **uipbiurn**, **ristu**, **stean** **fau - ki**. — Boije: **uibiaurn**, **ristu**, **stnan**, **faruki**. — Brate: **uibiaurn**, **raistu**, **stain**, **faruki**.

Namnet *Svarthaufði* förekommer i Södermanland även Sö 57, 58; se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 72. Förleden i **uifari** är sannolikt *vīð-*; sålunda 'han som färdas vida'. Namnet är ej sällsynt i uppländska inskrifter: L 574 Karsby, Lagga sn, L 389 Skillinge, Sollentuna sn, L 67 Sanda, Skoklosters sn(?). *Vibíorn* också Sö 44 och Sö 226. Slutet av inskriften måste innehålla felristningar. Då preposition 'efter' saknas efter *ræisti stein þenna*, ville man i **faruki** förmoda en dativ, men häremot strider den anslutna appositionens form. Man kunde vara frestad att i **faruki** se en felristning för **farulfi**; även det följande **fapr** + **sina** måste ju innehålla en felristning. Om namnet *Farulfr* se Sö 238.

257. Älby, Ösmo sn, Sotholms hd.

Pl. 1: B 674.

Litteratur: B 674, L 831. Ransakningarna 1667—84.

Avbildning: P. Helgonius (i Peringskiölds *Monumenta Sudermanniae*, där signaturen »DSt» är ändrad till »P.H.»), och B 674).

Om runstenarna vid Älby se ovan Sö 256.

Inskrift (enligt B 674):

kynuar · lit × r - t... --- s - a eftir × alfkit × - oru - ur · sun

Gunnvar let æftir Alfketil, broður sun ...

»Gunnvar lät efter Alvkel, (sin) brorson.»

Runan 2 y är i det bättre avtrycket hos Peringskiöld tydligt stungen. Emellertid kan man förmoda, att det varit en naturlig fördjupning i stenen, som Helgonius uppfattat som huggen prick. *Gunnvar* kan här vara ett mansnamn (liksom i L 1235 Skeppersta, Smål., L 1590, 1591 Stenkumla, Gottl.) eller ett kvinnonamn (som i L 661 Rinkaby, Danderyds sn, Uppl., T 60 Eggvena, Vgl., T 64 Leksberg, Vgl.). — **alfkit** är väl sannolikt felläsning (eller felristning) för **alfkil**. Namnet *Alfketill* synes f. ö. icke vara belagt.

258. Älby, Ösmo sn, Sotholms hd.

Pl. 126. Pl. 14: B 1141.

Litteratur: B 1141, L 830. Ransakningarna 1667—84; S. Boije, *Anteckningar (ATA)*; E. Brate, *Sveriges runinskrifter* (1926), s. 126.

Äldre avbildningar: P. Helgonius (i Peringskiölds *Monumenta Sudermanniae*, där träsnittets signatur »DS» blivit rättad till »P.H.»), och B 1141); Brate (ATA).